

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (HE 41/2023 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 13.11.2023.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027 (VNS 1/2023 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 13.11.2023.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Esa Hiiva, maa- ja metsätalousministeriö
- metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Kimmo Närhinen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkimusprofessori Jyrki Niemi, Luonnonvarakeskus
- talousjohtaja Jutta Petäjä, Luonnonvarakeskus
- erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, Luonnonvarakeskus
- luontopalvelujohtaja Henrik Jansson, Metsähallitus
- tietohallintojohtaja Juha Antila, Ruokavirasto
- osastonjohtaja Jukka Pekoniemi, Ruokavirasto
- ylijohtaja Matti Puolimatka, Ruokavirasto
- controller Margit Ranta, Ruokavirasto
- johtaja Ari Eini, Suomen metsäkeskus
- Executive Director Teija Lahti-Nuutila, Business Finland Oy
- toimitusjohtaja Jussi Kumpula, Metsähallitus Metsätalous Oy
- toimialapäällikkö Marika Säynevirta, Elintarviketeollisuusliitto ry
- tutkimuspäällikkö Kalle Karttunen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- tutkimuspäällikkö Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

- johtaja Thimjos Ninios, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäpolitiikan päällikkö Jimi Rajajärvi, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- metsäasiamies Anders Portin, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Luontopaneeli
- Suomen ilmastopaneeli
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Suomen ympäristökeskus
- Suomen Metsästäjäliitto
- Maanmittauslaitos
- Keski-Suomen liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Satakuntaliitto
- Paliskuntain yhdistys
- Koneyrittäjät ry
- ProAgria Keskusten Liitto ry
- Suomen 4H-liitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen Kylät ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry
- Suomen Vesilaitosyhdistys ry
- WWF Suomi
- Loimu ry
- Pyhäjärvi-instituutti

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024—2027

Maa- ja metsätalousvaliokunta antaa yhteisen lausunnon vuoden 2024 talousarvioesityksestä ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027. Valiokunta toteaa, että julkisen talouden suunnitelmassa lähtökohtana on hallituksen tavoite vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Hallitus sitoutuu vaalikauden aikana vahvistamaan julkista taloutta pysyvästi 6 miljardilla eurolla vuoden 2027 tasolla. Rakennepoliittisten toimien lisäksi menoja sopeutetaan hallituksen päätöksin nettomääräisesti noin 4 miljardia euroa vuoden 2027 tasolla.

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoista maaseudun kehittämisen ja maa- ja elintarviketalouden osuus on keskimäärin 86 prosenttia ja luonnonvaratalouden 7 prosenttia. Pääosa eli noin 90 prosenttia maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahoista liittyy Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan rahoituskaudelle 2023—2027 laaditun

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

Suomen CAP-suunnitelman toimeenpanoon. CAP-suunnitelma koostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) suorista tuista ja sektorikohtaisista toimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. Hallitusohjelman taloudellisia päätöksiä koskevassa liitteessä B todetaan, että Suomen CAP-suunnitelmaa muutetaan siten, että kansallista rahoitusosuutta vähennetään vuosina 2025—2027 yhteensä 137,5 miljoonaa euroa. Tämän vähennyksen kohteeksi on määritetty alueellinen ja paikallinen maaseudun kehittäminen. Valiokunta toteaa, että lähtökohtaisesti kansallisesta vastinrahasta leikkaaminen pienentää samalla myös Suomen EU-rahoitussuuntaa. Tästä syystä kansallisen rahoitusosuuden vähennykset tulee suunnitella huolellisesti siten, että niiden vaikutukset EU-rahoitussuuntaan ovat mahdollisimman pienet.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja Suomen CAP-suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruoantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Valiokunta korostaa, että ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta, kuten hallitusohjelmassakin todetaan. On tärkeää varmistaa, että tämä näkyy myös maataloustukien kohdentamisessa ja Suomen CAP-suunnitelmaa muutettaessa. Maatalouspolitiikan toimien johdonmukaisuus ja pitkäjänteisyys ovat olennaisia maataloustuotannon toimintaympäristöä vakauttavia tekijöitä. Tuotantosidonnaisiin tukiin liittyy EU:n ja WTO:n sääntöjen johdosta rajoituksia. Näistä rajoituksista huolimatta valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että maataloustukia kohdennetaan hallitusohjelman mukaisesti nimenomaan ruoantuotantoon ja vaikutetaan myös kansainvälisissä neuvotteluissa tukipolitiikan uudistamiseen ruoantuotantoa edistäväksi ja maatalouden kannattavuutta parantavaksi. Erityisen tärkeää on vaikuttaa Euroopan parlamentin ensi vuoden vaalien jälkeen muodostettavan seuraavan Euroopan komission ohjelmaan.

Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa hallitus on sitoutunut maaliskuussa 2023 julkaistuun Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraporttiin ja ilmoittanut aloittavansa välittömät toimenpiteet esitysten toteuttamiseksi, jotta alkutuottajan asema ja koko elintarvikeketjun tasapaino kehittyvät nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Keskeisimmät toimet ovat elintarvikemarkkina-, kilpailu- ja hankintalain tarkastelu ja muuttaminen sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeuksien parantaminen. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että kestävä ratkaisu maatalouden kannattavuusongelmiin tulee löytää markkinoilta. Parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraportti antaa erinomaisen pohjan maatalouden kannattavuuden parantamiseen pitkällä aikavälillä. Valiokunta kannustaa ja tukee elintarvikeketjun toimijoita löytämään ratkaisuja yhteistyössä hallitusohjelmaan kirjattujen lainsäädäntöhankkeiden eteenpäin viemiseksi. Lainsäädäntöhankkeet jakautuvat useamman ministeriön toimialalle, joten hankkeiden toteuttamiseen on varattava riittävät säädösvalmisteluresurssit kaikissa keskeisissä ministeriöissä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa oman toimialansa ulkopuolelta julkisen talouden suunnitelmasta esiin selonteossa kuvatut panostukset ammatilliseen- ja korkeakoulutukseen, joilla on keskeinen merkitys myös maa- ja metsätalouden tulevaisuuden kannalta. Alkutuotannon kentties tärkein tuotannontekijä on osaava ja hyvinvoiva työvoima. Selonteon mukaan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusmalleja uudistetaan kannustamaan laadukkaan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen järjestämiseen kustannustehokkaasti ja siten, että koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata maan eri osissa. Hallitus vahvistaa oppimisen tukea ja opinto-ohjau-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

ta ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Tarkoitukseen osoitetaan lisärahoitusta 10 miljoonaa euroa vuonna 2024 ja 20 miljoonaa euroa vuodesta 2025 lukien. Korkeakouluissa lisätään jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja poistetaan esteitä yksityisen rahoituksen kasvatamiselle. Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä pyritään nostamaan mahdollisimman lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Korkeakoulujen aloituspaikkamäärien lisäämiseen osoitetaan vuosina 2024—2027 yhteensä 41,3 miljoonaa euroa. Valiokunta korostaa, että luonnonvara-alan koulutuksessa on tärkeää huolehtia sekä huoltovarmuuden kannalta tärkeän alkutuotannon perusosaamisen säilymisestä että markkinointiosaamisen kehittämisestä. Myös liikelähtöisen alan koulutuksessa tulee nostaa esiin elintarvikkeiden markkinointiin ja vientiin liittyviä erityiskysymyksiä. Alkutuotannossa ja jalostuksessa työskenteleville tulee lisäksi olla tarjolla riittävästi jatkokoulutusmahdollisuuksia.

Valtion talousarvio vuodelle 2024

Maatalous

Viime vuosina suuret ja äkilliset muutokset kansainvälisessä toimintaympäristössä ovat korostaneet kansallisen ruoantuotannon ja ruokaketjun toimintavarmuuden merkitystä. Maatalouden tuotantopanosten kustannukset lähtivät nousuun jo syksyllä 2021 pandemian jälkimainingeissa. Erityisesti lannoitteiden ja energian hintojen nousu voimistui Venäjän aloittaessa hyökkäyssodan Ukrainaan helmikuussa 2022. Globaalit kriisit ovat tehneet näkyväksi Suomen ruoantuotannon riippuvuuden ulkomaisista tuontipanoksista ja maailmanmarkkinoiden hintakehityksestä. Kotimaiseen ruokaturvaan liittyvät myös kysymykset ravinteiden kiertotalouden hyödyntämisestä ja ruokahävikin minimoinnista. Tällä hetkellä yleinen hintojen nousu on selvästi hidastumassa. Myös maatalouden kustannusten osalta nousupaineet ovat hellittäneet. Valiokunta korostaa, että huoltovarmuuden kannalta on välttämätöntä turvata edellytykset maatalouden päätehtävästä eli ruoantuotannosta huolehtimiseen. Nopeasti muuttuvien tuottaja- ja panoshintojen ja toimintaympäristön muutoksen myötä maatalouden kannattavuuden ennustaminen on varsin epävarmaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt alkusyksystä 2023 satotilanteen ja kustannuskehityksen vaikutuksia maataloilla omana asianaan (O 18/2023 vp).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan maatalojen kokonaistuotosta jää yrittäjätuloksi vuonna 2022 noin 12 prosenttia. Ennakkotulosten mukaan maatalojen kannattavuus koheni vuonna 2022 erityisesti korkeiden viljanhintojen ja vähintään keskimääräisen sadon myötä. Viime vuonna muiden kuin viljatilojen keskimääräinen kannattavuus oli kannattavuuskertoimella mitattuna suunnilleen sama kuin vuonna 2021, mutta viljatilat käänsivät kannattavuuden nousuun. Vuonna 2023 maatalojen keskimääräinen yrittäjätulo on Luonnonvarakeskuksen ennusteen mukaan 15 100 euroa ja maatalouden keskimääräinen kannattavuuskerroin laskee 0,38:aan. Tämä tarkoittaa, että maatalousyrittäjän tuntipalkka on noin 6,2 euroa ja oman pääoman korkotuotto 1,2 prosenttia. Valiokunta korostaa, että taloudellinen epävarmuus ja kannattavuuskriisi aiheuttavat myös heijastusvaikutuksia, kun viljelijöiden henkiset voimavarat heikkenevät. Viljelijöiden jaksamisella tiedetään olevan vaikutusta muun ohella eläinten hyvinvointiin ja pidemmällä tähtäimellä myös ruoan laatuun. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Välitä viljelijästä -projektin muuttaminen pysyväksi toimintamalliksi turvataan, ja lomituspalveluihin osoitetaan 2,6 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa niiden säilyttämiseksi vähintään nykyisellä tasolla hallitusohjelman mukaisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

Maatilojen kokonaistuotoista tuet ovat muodostaneet viime vuosina keskimäärin noin 30 prosenttia, joten niiden merkitys taloudellisena turvaverkkona on edelleen merkittävä. Tukien merkitys vaihtelee kuitenkin erittäin voimakkaasti tuotantosuunnittain. Vuonna 2024 viljelijätukia maksetaan yhteensä 1 726 miljoonaa euroa, eli saman verran kuin vuonna 2023. Valiokunta pitää hallitusohjelmassa esitetyn mukaisesti tärkeänä, että kansallisen huoltovarmuuden turvaamiseksi tukia kohdennetaan erityisesti ruoantuotantoon. Nykyisin muussa kuin ruoantuotannossa olevia peltoja tulee pyrkiä palauttamaan tuottaviksi pelloiksi ottaen huomioon maaperän päästöt. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että muutaman viime vuoden ajan luomutuotannon lopettaneita tiloja on ollut enemmän kuin luomutuotannon aloittaneita tiloja. Ruokaviraston ennakkotietojen mukaan luomutiloja on tänä vuonna jopa satoja vähemmän kuin viime vuonna. Yleinen markkinatilanne on vaikuttanut voimakkaasti luomutuotteiden kysyntään ja luomutilojen kannattavuuteen. Lisäksi EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uuden tukikauden myötä aiemman tukitason säilyttäminen vaatii kaikilta viljelijöiltä enemmän tekemistä erityisesti ympäristö- ja ilmastotoimissa. Tukiin liittyvä hallinnollinen taakka saattaa tehdä erityisesti luomutuotannosta tuottajan kannalta hyvin raskasta. Valiokunta katsoo, että luomutiloja tulee kannustaa jatkamaan luomutuotantoa eikä tuottajiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa tule enää lisätä.

Maataloustukiin liittyvänä ajankohtaisena kysymyksenä valiokunta nostaa lisäksi esiin EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudesta tukikaudesta aiheutuneen tukien maksatuksen siirtymisen myöhemmäksi loppuvuoteen ja seuraavalle vuodelle. Tukien maksuaikataulumuutokset ovat kiristäneet tilojen maksuvalmiutta syksyllä 2023, ja joillain sektoreilla tilanne tasaantuu vasta keväällä 2024. Tukimaksatusten siirtymä lokakuun alusta joulukuulle koskee yhteensä noin 420 miljoonaa euroa eli lähes kymmentä prosenttia sektorin liikevaihdosta. Osalla tiloista maksuvalmius on vahva ja tukien osuus yrityksen tulovirrasta on niin pieni, että muutokset eivät aiheuta ongelmia. Samaan aikaan tapahtunut korkojen nousu on kuitenkin aiheuttanut haasteita erityisesti viime vuosina suurempia investointeja tehneiden tilojen maksuvalmiudelle. Ruokaviraston arvon mukaan tilanne on ongelmallisilla karkeasti noin viidenneksen tilajoukolla, jolla vieraan pääoman määrä suhteessa liikevaihtoon on suuri, tukien merkitys liikevaihdolle iso ja maksuvalmius mahdollisesti jo ennestään heikko.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että viljelijöiden oikeusturvasta huolehditaan ja maataloustuet saadaan maksuun nopeasti ja oikea-aikaisesti. Maksuaikataulujen siirtymisestä aiheutuvat haitat tulee pystyä torjumaan. Viljelijöiden kannalta on kohtuutonta, jos heille aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia tai maksujen viivästymistä esimerkiksi Ruokaviraston maaseudun kehittämistukien Hyrrä-asiointipalvelun teknisistä puutteista. Tilanteen helpottamiseen tarvitaan myös luotonantajien panostusta ja joustavuutta. Pidemmällä aikavälillä tuotantoa uudistavat investoinnit ovat edellytys maatalouden kannattavuuden parantamiselle, ja siten myös luotonantajien edun mukaisia. Valiokunta katsoo, että maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön tulee yhdessä selvittää, miten valtion tukemien korkotukilainojen lyhennysten ja koron suorittamisen aikataulua voidaan yhdenmukaistaa maataloustukien maksatusten kanssa.

Hallitusohjelman säästötoimenpiteet näkyvät maatalouden osalta talousarvioesityksessä erityisesti turvepeltojen ilmastotoimet -momentin lakkauttamisena. Tämä tarkoittaa, että turvepeltojen ilmastotoimiin eli kosteikkoviljelyn edistämiseen vuonna 2023 osoitettu 30 miljoonan euron rahoitus poistuu. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman mukaan maatalouden kokonaispäästöistä noin kolme neljäsosaa on maaperään liittyviä päästöjä, kun mukaan luetaan maankäyttö-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

sektorin hiilidioksidipäästöjen lisäksi maataloussektorin dityppioksidipäästöt. Maaperästä tulevasta päästöistä taas noin kolme neljäsosaa liittyy eloperäisiin maihin. Valiokunta korostaa, että sääolosuhteiden äärevöityessä vesienhallinta on pelloilla keskeisessä asemassa niin huoltovarmuuden kuin ilmasto- ja vesistövaikutusten näkökulmasta. Turvepeltoihin liittyvä huoltovarmuusnäkökohta on tärkeä erityisesti kuivina kasvukausina, jotka voivat ilmastonmuutoksen myötä olla yleistymässä. Valiokunta katsoo, että turvepeltojen päästövähennyspotentiaalia tulee edelleen hyödyntää kehittämällä viljelykäytäntöjä ja vesitalouden hallintaa ottaen kuitenkin samalla huomioon merkittävät lohkokohtaiset erot turvepeltojen maaperässä sekä peltojen merkitys ruoantuotannon kannalta.

Valiokunta korostaa erityisesti energian saannin ja elintärkeiden verkkojen toimintavarmuuden merkitystä maataloudessa. Kuten hallitusohjelmassa todetaan, parantaa hajautettu maataloilla tapahtuva biokaasutuotanto huoltovarmuutta sähkön, lämmön ja liikennepolttoaineiden osalta sekä parantaa lannan ravinteiden käyttökelpoisuutta ja omavaraisuutta. Uudistamalla energiajärjestelmää ja tukemalla hajautettua energiantuotantoa voidaan parantaa normaali- ja poikkeusaikojen energiaturvallisuutta ja huoltovarmuutta. Vuoden 2024 talousarviossa osoitetaan 0,6 miljoonan euron rahoitus Saaristomeriohjelmaan biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointeihin. Valiokunta pitää perusteltuna, että biokaasu on Saaristomeriohjelmassa linjitetty vahvasti maatalouden ravinnepäästövähennyspyrkimyksiin.

Elintarvikeviennin kasvattaminen

Hallitusohjelman mukaan suomalaisen puhtaan ruoan potentiaali hyödynnetään uudella kasvuohjelmalla, jolla lisätään ruokavientiä. Hallitusohjelman vision mukaan ruoantuotanto Suomessa on kannattavaa ja elintarvikevienti on kaksinkertaistunut vuoteen 2030 mennessä. Suomalaisen ruoan vientipotentiaali on hyödynnettävä nykyistä paremmin. Riittävällä TKI-rahoituksella vauhditetaan elintarvikealalle syntyviä innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonlisää ja työllisyyttä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää näitä hallitusohjelman linjauksia erittäin merkittävänä, sillä viennin lisäämisen kautta voidaan parantaa elintarvikektorin kasvua ja kilpailukykyä, maatalouden kannattavuutta sekä kansallista huoltovarmuutta. Kotimaisten elintarvikkeiden vientimahdollisuuksien edistäminen tukee elintarvikehuoltovarmuutta, koska vientiin tuotetulla raaka-aineella voidaan häiriötilanteessa kompensoida muuta tarjontaa.

Kotimaisen tuotannon ja kulutuksen suhteeseen perustuvat luvut kansallisesta ruokaomavaraisuudesta osoittavat, että Suomen maatalous on tähän asti kyennyt vastaamaan kotimaisten kuluttajien tarpeisiin hyvin. Suomessa tuotetaan maailman puhtaimmissa olosuhteissa laadukkaita maataloustuotteita ja elintarvikkeita, joille on yhä kasvavaa kysyntää myös muissa maissa. Valiokunta pitääkin suomalaisten elintarvikkeiden kilpailukyvyn kannalta tärkeänä, että EU-tasolla parannetaan kuluttajien mahdollisuuksia tehdä kestäviä valintoja erityisesti varmistamalla luotettavan tiedon saanti ruoan terveys- ja ympäristövaikutuksista sekä eläinten hyvinvointiin liittyvistä näkökohdista. Myös innovatiivisia elintarvikkeita koskevaa tutkimus- ja kehitystyötä tarvitaan, kun Suomi rakentaa kilpailukykyään kansainvälisillä elintarvikemarkkinoilla. Kasvipohjaisten elintarvikkeiden maailmanmarkkina kasvaa vauhdilla, ja kasvipohjaisia elintarvikkeita koskevan tutkimus- ja kehitystyön avulla voidaan hyötyä tästä kansainvälisestä kehityksestä ja samalla parantaa kansallista valkuaisaineomavaraisuutta.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

Julkinen sektori on edistänyt elintarvikealan vientiä pitkäjänteisesti esimerkiksi vuonna 2014 käynnistyneen Business Finlandin Food from Finland -ohjelman kautta. Ohjelman perustamisyy oli etsiä korvaavia markkinoita Venäjän pakotteiden takia romahtaneelle elintarvikeviennille, ja tämän tavoitteen ohjelma on jo saavuttanut. Elintarvikealan vienti on kasvanut 28 prosenttia vuodesta 2019 ja oli 2,3 miljardia euroa vuonna 2022. Kasvun taustalla on inflaatiovaikutusten lisäksi kasvanut arvonlisä, mikä kertoo osaltaan tutkimus- ja kehitystyön kautta tulleesta jalostusarvon ja kilpailukyvyn kasvusta. Hallitusohjelman mukaisesti elintarvikeviennin edistämiseen ohjattavan julkisen rahoituksen käyttöprofiili tulee jatkossa muuttumaan entistä enemmän TKI-rahoituksen suuntaan.

Ruokavirastolle on ohjattu jo useammalla hallituskaudella kärkihankerahoitusta vientimahdollisuuksia parantaviin toimiin, kuten markkinoillepääsyhankkeisiin, vientivalvontajärjestelmien kehittämiseen sekä pienten ja keskisuurten elintarvikeyritysten neuvontaan ja vientivalmiuksien parantamiseen. Maa- ja metsätalousministeriö on myös resursoinut elintarvikkeiden vientiin keskityvän attasean Kiinaan, Etelä-Koreaan ja Etelä-Afrikkaan sekä ohjannut rahoitusta elintarvikeviennin koulutus-, kehittämis- ja koordinoitinhankkeisiin. Ruokaviraston ja muiden viranomaisien vientipalveluiden muodostama elintarvikeviennin kriittinen infrastruktuuri on tärkeä, jotta voidaan varmistaa elintarvikeyritysten pitkäjänteinen sitoutuminen elintarvikeviennin. Kriittiseen infrastruktuuriin kuuluvat myös muun muassa ulkoministeriön maatalousattaseat, joiden palvelut ovat tarpeen markkinakohtaisten vientilupien ja vientivalvonnan järjestämiseksi. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelman mukaisen ruoka-alan kasvuohjelman valmistelu etenee alan toimijoiden ja eri hallinnonalojen yhteistyössä siten, että nykyisen hajanaisen järjestelmän sijaan luodaan keskitettyjä ratkaisuja ruokaviennin edistämiseen. Suomessa ja muualla Euroopassa viennin edistämiseksi jo tehdystä työstä ja parhaista käytännöistä tulee ottaa oppia.

Metsätalous

Metsäsektorilla on Suomessa merkittävä kansantaloudellinen vaikutus, ja etenkin Itä- ja Keski-Suomessa metsätalouden ja -teollisuuden aluetaloudellinen merkitys on hyvin suuri. Terveet ja hyvin kasvavat metsät tarjoavat Suomelle merkittäviä taloudellisia, sosiaalisia sekä ekologisia hyötyjä. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että kaikessa metsiin liittyvässä päätöksenteossa tulee ottaa huomioon päätösten alueelliset, taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset ulottuvuudet. Suomen kansantalouden kannalta on tärkeää nostaa metsäteollisuustoimialojen arvonlisää, ja tätä tavoitetta tukee se, että puusta tehdään ensisijaisesti korkeamman jalostusasteen tuotteita. Valiokunta katsoo, että puuhun liittyvien innovaatioiden kehittämistä tulee tukea pitkäjänteisesti ja huolehtia TKI-rahoituksen riittävydestä siten kuin hallitusohjelmassa todetaan. Puurakentamista voidaan lisäksi edistää purkamalla siihen liittyvää sääntelyä ja panostamalla alan koulutukseen.

Valiokunta toteaa, että avainasemassa ilmaston lämmitessä on metsien terveys. Erityistä huomiota on kiinnitettävä metsien alkuvaiheen kehitykseen, jolla voidaan parantaa metsän tuhonkestävyyttä ja hiilensidontaa sekä varmistaa korkealaatuisen puuraaka-aineen saanti jatkossakin. Metsätalouden kannustejärjestelmillä on keskeinen merkitys edistettäessä aktiivista ja oikeaan aikaan toteutettua metsänhoitoa. Metsätalouden tukijärjestelmä muuttuu vuoden 2024 alussa. Keskeisen metsätalouden rahoituslain korvaa metsätalouden kannustejärjestelmä ja siinä siirrytään käyttämään tukimuotona de minimis-tukimenetelmää nuoren metsänhoidon työajajissa. Tukimuo-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

don muuttaminen mahdollistaa myöntämisvaltuuden tason merkittävän laskun talousarviossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että metsäalan organisaatiot ja metsänomistajat saadaan aktivoitumaan uuden kannustejärjestelmän käytössä.

Valtioneuvosto on vahvistanut kansallisen metsäneuvoston hyväksymän uuden Kansallisen metsästrategian 2035 periaatepäätöksenä 19.10.2023. Metsien käytön tulee Suomessa perustua aktiiviseen ja monitavoitteeseen metsänhoitoon Kansallisen metsästrategian mukaisesti. Metsien käyttöön kohdistuu paljon uusia vaatimuksia ja EU-säädökset saattavat tuoda erilaisia seuranta-velvoitteita. EU:sta Suomen metsien käyttöön kohdistuviin ehdotuksiin ja vaatimuksiin on tärkeää kyetä vastaamaan tutkimuksen keinoin. Suomessa on maailman tarkin metsävaratieto ja kattavat metsävarojen inventointimenetelmät, mutta tietosarjojen ylläpito ja tutkimusmenetelmien kehittäminen vaativat jatkuvaa työtä. On tärkeää, että Suomen metsien kehitystä ja käyttöä tarkastellaan Kansallisen metsästrategian pohjalta ennakoivasti osana koko EU:n metsien muodostamaa kokonaisuutta ja politiikkaympäristöä. Esimerkkinä ajankohtaisesta ja metsien käytön kannalta merkittävästä tutkimuksesta valiokunta nostaa esiin Luonnonvarakeskuksen työn metsänielujen kehityksen ja vertailutasojen laskemiseksi, joita koskevat uusimmat tiedot julkaistiin lokakuussa 2023. Metsien vertailutason laskenta on olennainen osa Suomen ja koko EU:n ilmastotavoitteiden toteutumisen seurantaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että keskeisiin metsäalan toimijoihin eli Suomen metsäkeskukseen, Metsähallitukseen ja Luonnonvarakeskukseen kohdistuvat leikkaukset eivät heikennä laadukkaan metsävaratiedon kehittämistä ja ylläpitämistä.

Luonnonvaratalouden alalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma Metso ja ennallistamiseen keskittyvä Helmi-elinympäristöohjelma ovat tällä hetkellä Suomen merkittävimpiä luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen tähtäviä ohjelmia. Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Osana Helmi-ohjelman toteuttamista on osoitettu hankerahoituksena lisärahoitusta myös haitallisten pienpetojen pyyntiin sekä kala- ja elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon. Hallitusohjelman mukaisesti Metso- ja Helmi-ohjelmia jatketaan, mutta niiden rahoitusta vähennetään. Rahoituksen väheneminen tarkoittaa, että hankkeita ja toimenpiteitä arvokkailla luontokohteilla joudutaan priorisoimaan entistäkin enemmän.

Kalastus ja riistanhoito

Elintarvikeomavaraisuuden kannalta on tärkeää turvata niin rannikko- ja avomerikalastuksen kuin sisävesikalastuksenkin toimintaedellytykset. Itämerellä kalastusmahdollisuuksiin vaikuttavat olennaisesti myös EU:n komission kalastuskiintiöitä koskevat päätökset. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että EU:n maatalous- ja kalastusneuvosto päätti jatkaa silakan kohdennettua kalastusta Itämerellä vuonna 2024 tieteellisen neuvon mukaisesti. Tämä oli myös esimerkki siitä, että eri tahojen yhteistyöllä ja kansallisesti tuotetulla ajankohtaisella tutkimustiedolla on suuri merkitys EU-päätöksentekoon vaikuttamisessa. Aktiivisen EU-ennakkovaikuttamisen ohella ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä tulee osana kotimaista huoltovarmuutta kuitenkin edelleen pyrkiä parantamaan, kuten hallitusohjelmassa todetaan. Lisäksi kotimaisen kalan kulutusta,

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

saatavuutta ja vientiä voidaan lisätä myös parantamalla vesiviljelyalan toimintaedellytyksiä, missä kalankasvatukseen liittyvän luvituksen ja sääntelyn keventäminen on keskeistä.

Hallitusohjelman mukaan vaelluskalakantoja turvaavaa Nousu-ohjelmaa jatketaan ja ohjelma laajennetaan koskemaan myös alasvaellusta ja seurantaa. Lisäksi hylkeiden metsästystä merialueilla tehostetaan vaelluskalakantojen turvaamiseksi ja ammattikalastajien toimintaedellytysten parantamiseksi. Palokin koskien padon purun suunnitteluun on varattu vuoden 2024 talousarviosta 450 000 euroa ja kokonaisuudessaan Palokin koskia koskevalle hankkeelle on varattu hallitusohjelman määräaikaisesta investointiohjelmasta 20 miljoonaa euroa. Valiokunta toteaa, että suunnitelma Palokin koskien vapauttamiseksi on toteutuessaan merkittävä panostus vaelluskalakantojen elvyttämiseksi. Valiokunta pitää kannatettavina sellaisia toimia, joilla voidaan tarjota uusia mahdollisuuksia kalastusmatkailun ja ammattikalastuksen kehittämiseen ja samalla edistää luonnon monimuotoisuutta ja ympäristön tilaa. Vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttäminen on tässä suhteessa keskeistä.

Valiokunta pitää tärkeänä hallitusohjelman kirjauksia koskien suurpetoja. Niiden mukaan suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestokyvyn, ja suurpetojen kannanhoidollinen metsästys on turvattava lainsäädännöllä. Kannanhoidollinen metsästys on tärkeä osa tehokasta ja kattavaa keinovalikoimaa suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi, ja siksi sen käynnistäminen mahdollisimman nopeasti ja vuosittainen jatkuminen on välttämätöntä, koska muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole. Erityisesti suden kannanhoidollinen metsästys ja suden maataloudelle aiheuttamat välittömät ja välilliset vahingot ovat tänäkin syksynä herättäneet laajaa keskustelua. Valiokunta toteaa, että suden aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi eri puolilla maata on rakennettu laajasti petoaitoja, minkä lisäksi kotieläimiä pyritään suojaamaan rajoittamalla niiden laidunnusta tai ulkona pitoa, lisäämällä valvontaa pihoilla ja eläinsuojien läheisyydessä sekä käyttämällä laumanvartijakoiria. Nämä keinot ovat kuitenkin riittämättömiä, eivätkä yksinään turvaa elinkeinon harjoittamista ja laidunnuksen jatkumista. Laidunnuksen ja eläinten ulkona pidon rajoittaminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia sekä eläinten hyvinvoinnin että luonnonsuojelun näkökulmasta, sillä perinnebiotooppien suojelu maataloudessa osana maatalouden ympäristöohjelmaa edellyttää käytännössä laidunnusta. Valiokunta korostaa, että kestävänsuurpetopolitiikan tueksi tarvitaan tutkittua, ajantasaista ja avointa tietoa suurpetokantojen määrästä ja reviereistä. Riittävän ja luotettavan tietopohjan varmistamiseksi muun ohella susilaskennat ja Luonnonvarakeskuksen DNA-näytteiden analysointi tulee turvata. Niin ikään valiokunta korostaa, että pihapiireissä liikkuvien ja vahinkoja sekä vaaraa aiheuttavien suurpetojen poistaminen tulee olla mahdollisimman joustavaa ja nopeaa. Valiokunta tulee myöhemmin esittämään vähimmäismäärän kullekin suurpedolle kannanhoidollisen metsästyksen turvaamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp

Helsingissä 9.11.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok (osittain)
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eirävä mielipide 1/kesk

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi 2024 ja julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2024—2027

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024—2027

Keskustan eduskuntaryhmä näkee, että hallitusohjelmassa on maa- ja metsätalouden sekä kala- ja riistatalouden osalta monia hyviä kirjauksia. Valitettavasti valtion talousarviosta vuodelle 2024 ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027 ei rahoitusta tai keinoja löydy useimpien hallitusohjelman hyvien asioiden toteuttamiseen.

Hallitusohjelmaan on kirjattu sitoumus toimeenpanna edellisen vaalikauden parlamentaarisen työryhmän (Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymät parlamentaarinen arviointiryhmä 2023) loppuraporttiin kirjatut toimet maatalouden kannattavuuden parantamiseksi. Raportin loppupäätelmien toimista ei ole kuitenkaan annettu tällä vaalikaudella vielä ensimmäistäkään esitystä. Eriytyinen kiire on lisärahoituksella ja konkreettisilla toimenpiteillä. Maatalouden ja maaseudun ahdingon helpottamisen sijaan, julkisen talouden suunnitelmassa esitetään esimerkiksi 137,5 miljoonan euron leikkauksia maaseudun kehittämisvaroihin. Esitetty leikkaus johtanee myös näiden rahojen EU:n vastinrahojen menetyksiin. Tällöin maaseudun elinvoimaan, mm. maaseudun yritystukiin, laajakaista-, pyörätie- ja vesihuoltohankkeisiin tulee kohdistumaan jopa 240 miljoonan euron leikkaus. Keskusta ei hyväksy hallitusohjelman liitteisiin kirjattua kansallisen rahoituksen leikkausta ja vaadimme hallitusta perumaan kansallisen ja EU- rahoituksen romahduttamiseen johtavat esitykset.

Valtion talousarvio vuodelle 2024

Maatalous

Maatalouden kannattavuuskriisi ei ole ohitse. Hallituksen talousarvioesityksessä ei kuitenkaan ole tarvittavia toimia maatalouden kannattavuuden vahvistamiseksi. Maatilojen kannattavuuden tukemisen sijaan, hallitus on omalla toimettomuudellaan suistamassa yhä useammat maatilat akuuttiin kassakriisiin tyytymällä maataloushallinnon jäykkyyteen ja kykenemättömyyteen nopeuttaa maatilojen tukimaksatuksia.

Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että ministerin olisi tullut ja tulee jatkossakin tehdä kaikkensa, että maataloustukien maksatusten nopeuttamiseksi ja viivästysten estämiseksi. Maataloustukien maksatusten siirtymisen ongelma on suurimmillaan juuri niillä tiloilla, jotka ovat investoineet ruoantuotannon tulevaisuuteen, näiden tilojen maksuvalmius on juuri nyt heikko. Tukien siirtymisistä kärsivät nyt etenkin tilat, jotka tulevaisuudessa kantavat suuren vastuun maamme aktiivisesta ruoantuotannosta. Osa vuoden 2023 tukien maksatuksesta uhkaa siirtyä vuoden 2024 helmi- ja kesäkuulle. Maksatusten siirron rujot vaikutukset kohdistuvat etenkin AB- tukialueen kotieläintiloihin. Edellinen maatalousministeri Antti Kurvinen pystyi omalla toiminnallaan saa-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eirävä mielipide 1/kesk

maan aikaan muutokset, joilla jo seuraavalle vuodelle siirtymään tuomittuja maksatuksia aikaistettiin maksettavaksi tukivuoden aikana. Ministeri Kurvisen ansiosta vuoden 2022 nautapalkkiosta maksettiin 40 prosenttia kyseisen tukivuoden aikana, 60 prosentin maksatus siirtyi vuodelle 2023. Kurvinen myös onnistui aikaistamaan Ruokaviraston tukimaksatusaikatauluja niin, että vuoden 2023 ympäristökorvauksia tullaan maksamaan 120 miljoonaa euroa enemmän vuoden 2023 puolella. Edellytämme nykyiseltä ministeriltä, Sari Essayahilta Kurvisen kaltaista päättäväisyyttä ja toimenpiteitä tukimaksatusaikataulujen suhteen. Hallituksen ja ministerin tulee myös pikaisesti turvata tukien hakuun, valvontoihin ja maksatuksiin liittyvien ohjelmistojen toimivuus. Esimerkiksi Hyrrä-järjestelmän käsittämättömän toimimattomuuden aiheuttamat kustannukset pitää korvata täysimääräisesti esimerkiksi sukupolvenvaihdon tehneille viljelijöille. Ministeriön, Ruokaviraston ja koko maataloushallinnon toimivuudesta vastaa maa- ja metsätalousministeri.

Luomutuotannolle asetetut kasvutavoitteet ovat vesittymässä, ala on kriisissä ja tuotanto vähennee. Luomutuen epäloogisuudet ja epäoikeudenmukaisuudet tulee korjata. Julkisten hankintojen tulee edesauttaa sekä lähiruuan että luomun menestymistä. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite biokaasutuotannon kasvattamisesta Suomessa. Tästä huolimatta hallitus vähensi jo edellisessä lisätalousarviossa biokaasuhankkeiden rahoitusta. Maatilakokoluokan biokaasutuotannon verollepano aiheuttaa esimerkiksi 2 lypsyrobotin tilakokoluokassa jopa 70 000 euron vuotuiset lisäkustannukset tai vaihtoehtoisesti vaateen noin 10 000 euron alkuselvityksen ja vähintään 3 000 euron vuosittaisen todentamisenmenettelyn käyttöönnotosta. Keskustan mielestä biokaasun tuotantoa tulisi edelleen kannustaa, eikä ajaa alas valtion toimesta.

Valtionvarainministeri Saarikon ansiosta toteutettiin määräaikainen maatalousrakennusten kiinteistövero-uudistus. Kritisoijat epäilivät tuolloin EU:n tyrmäävän Saarikon ajaman mallin. Brykselistä ei asiasta ole Suomea edes huomautettu. Keskusta esittääkin kiinteistöveron poistamista tuotantorakennuksilta pysyvästi. Tämä toimenpide olisi tarkasti kohdennettu kannuste nimenomaan investoineille tiloille, joilla kiinteistövero voi nousta vuosittain kymmeniin tuhansiin euroihin. Malli ei ole ainutlaatuinen EU-alueella, esimerkiksi Ruotsissa ei kiinteistöveroä maataloilta peritä.

Elintarvikeviennin kasvattaminen

Keskusta ehdottaa, että maa- ja metsätalousministeriön johdolla otettaisiin entistä vahvempi rooli ja vastuu elintarvikeviennistä, etenkin viennin koordinoinnista, elintarvikealan toimijoiden kesken. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella on kuitenkin todettavissa, että hallituksen nyt esittämillä toimilla ei elintarvikeviennissä olla ottamassa askelta eteen- vaan taaksepäin. Uusi toimintamalli on lopettamassa pitkäjänteisen toiminnan ja hajauttamassa vientitoimia. Keskusta edellyttää hallitusohjelman mukaista rahoitusta vientiponnisteluihin sekä vaatii vientitoiminnan uudelleenorganisointia ja tehostamista. Myös paremman maan sisäisen koordinoinnin lisäksi maamme lähetystöt ja konsulaatit ulkomailla pitää valjastaa vientitoimiin, kuten on menestyksekkäästi toimittu esimerkiksi Irlannissa ja Tanskassa.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eirävä mielipide 1/kesk

Metsätalous sekä turve

Keskusta vaatii, että Kamera- sekä Metka-rahojen maksuaikataulu tulee turvata. Metsäkeskukseen kohdistuvat leikkaukset ja henkilöstövähennykset eivät saa vaarantaa metsätalouden kannusteiden käsittelyä tai maksatusta. Keskusta näkee, että vapaaehtoisten ja pidettyjen metso- ja Helmi-ohjelmien rahoituksen väheneminen saattaa vaarantaa kestävä metsätalouden harjoittamisen hyväksyttävyyden. Tällä voisi olla kauaskantoisia seurauksia, tilannetta on seurattava tarkasti, ja hallituksella pitää olla valmius tehdä tarvittaessa nopeasti korjaavia toimenpiteitä.

Hallituksen päätös turpeen käytön alasajosta sekoittaa puumarkkinoita ja saattaa johtaa jopa tukkipuiden päätymiseen lämpökattiloihin. Keskustan mielestä hallituksen linjaama totaalinen turvetuotannosta luopuminen on myös huoltovarmuuden kannalta väärä päätös. Olemme todella huolissamme kasvu- ja kuiviketurpeen saatavuudesta tulevaisuudessa. Kuiviketurpeen saatavuuden turvaamisen on monille karjataloille eläintärkeää. Kuiviketurpeen käytöllä on myös suora yhteys suomalaisen tuotannon erittäin vähäiseen antibioottien käyttöön ja sitä kautta ruokaturvaan. Viime vuosina mikrobilääkkeiden käyttö on ollut Suomessa noin 80 prosenttia EU-maiden keskiarvoa alhaisemmalla tasolla. Kasvuturpeen lisääntyvät saatavuusongelmat uhkaavat heikentää todella kehittyneen kasvihuonetuotantomme menestymismahdollisuuksia.

Kalastus ja riistanhoito

Keskusta katsoo, että suurriistan kannanhoidollista metsästystä ei tule lopettaa tällä hallituskaudella, vaan sitä tulee jatkaa edellisten kausien tavoin. Tämä vähentää myös valtiontalouden kustannuksia petokorvausten pienentymisen sekä erilaisten susihankkeiden vähentyneen tarpeen myötä. Mikäli metsästäjät luopuvat suurriistan virka-aputehtävistä kannanhoidollisen metsästyksen loputtua, tästä koituu valtiontaloudelle huomattavia seurauksia ja vakavaa haittaa yleiselle turvallisuudelle. Keskusta esittää Ruotsin mallin mukaan toimimista suden suotuisan kannan määrittelyssä sekä tarvittavia lainsäädäntötoimia, jotka turvaavat suurriistan kannanhoidollisen metsästyksen.

Kansalaistoiminta

Olemme erittäin huolissamme etenkin nuorten aktivoimisessa kunnostautuneen 4H-toiminnan rahoitukseen kohdistetusta 850 000 euron leikkauksesta. Esitämme 4H-toiminnan ja tasaisesti koko Suomen kylien elinvoimaa tukevan kylätoiminnan rahoituksen turvaamista vuodelle 2024.

Erityisen surullisena pidämme, että hallitus on lopettamassa kokonaan harvaan asutetun alueen parlamentaarisen työryhmän toiminnan ja rahoituksen. ”Hamarahoilla” on saatu aikaan niin poliisipartioita maaseudulle, lähipalveluiden säilyttämistä, kyläkauppataukea kuin lukuisia kulttuurihankkeita. Näitä toimia ja tapahtumia on toteutettu aivan kaikkialla Suomessa. Keskustan mielestä maaseudun kehittäminen on kaupunkien kehittämisen ohella tärkeää koko Suomen kannalta, sitä ei pidä lopettaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eriävä mielipide 1/kesk

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon ja turvaa esittämämme resurssit valtion talousarvioon 2024 ja julkisen talouden suunnitelmaan 2024—2026, jotta Orpon hallituksen ohjelmaan asetetut tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa.

Helsingissä 9.11.2023

Anne Kalmari
Eerikki Viljanen

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eriävä mielipide 2/sdp

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Maatalouden kannattavuus ja ruokaturva

Maatalouden kannattavuus heikkenee kuluvana vuonna viime vuodesta mm. heikomman sadon, alhaisempien viljan hintojen ja suurempien kustannusten myötä. Maatilojen keskimääräinen yrittäjätulo jää vuonna 2023 ennusteen mukaan 15 100 euroon. Keskimääräinen kannattavuuskerroin laskee 0,38:ään viime vuoden 0,71:stä. Viljan sekä öljy- ja valkuaiskasvien viljelyn tuotantokustannukset kasvavat edellisvuodesta.

Ruokaketjun kehittämisen momentille (30.20.47) ehdotetaan 3,95 milj. euron lisäystä vuodelle 2024 sisältäen Orpon hallitusohjelman mukaisen 4,0 milj. euron lisämäärärahan elintarvikemarkkinatoimiin, kuten maataloustuotteiden kustannusindeksien tilastoinnin parantamiseen. Lisäksi selvitetään ruokapaneelin perustamista. Vuodesta 2025 lukien elintarvikemarkkinatoimiin on osoitettu 2,3 milj. euron suuruinen lisärahoitus.

On hyvä, että parlamentaarisen maatalouden kannattavuutta selvittäneen työryhmän esityksiä viedään käytäntöön. Koska maatalouden kannattavuuskriisi on syntynyt pitkän ajan kuluessa, vie tilanteen korjaaminen aikaa. Siksi olisikin erittäin tärkeää, että hallitus lähtisi kunnianhimoisesti ja nopeasti viemään eteenpäin kaikkia parlamentaarisen ryhmän esityksiä maataloustuotannon tilanteen parantamiseksi ja huoltovarmuuden lisäämiseksi Suomessa.

Elintarvikeviennin kasvu turvaa huoltovarmuuden

Business Finland on edistänyt elintarvikealan vientiä pitkäjänteisesti vuosina 2014—2023 Food from Finland-ohjelmalla. Sen fokuksessa on suomalaisten elintarvikealan yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistäminen. Ohjelman perustamissyy oli etsiä korvaavia markkinoita Venäjän pakotteiden seurauksena romahtaneelle elintarvikeviennille. Ohjelmaa rahoitetaan työ- ja elinkeinoministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilta. Ohjelma jatkuu vuoden 2023 loppuun suunnitellusti. Elintarvikealan vienti on kasvanut 28 % vuodesta 2019 ollen vuonna 2022 2,3 mrd euroa.

Elintarvikeviennin tehostamisessa tarvittavan infrastruktuurin tulee olla toimintakykyinen yli hallituskausien ja sitä tulee tehostaa pitkäjänteisesti. Tähän kuuluu erityisesti Ruokaviraston vientipalvelut sekä ulkoministeriön vienninedistämisen palvelut. Viennin kasvu vaatii yritysten omaa sitoutumista ja tavoitteellista toimintaa strategisen tason suunnittelun asteella. Esitetyt leikkaukset Business Finlandin toimintabudjettiin valtion talousarviossa ja talouden suunnitelmassa vähentävät resursseja asiakaspalveluun, vaikuttaen osaltaan myös elintarvikesektorin viennin edistämiseen. Maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraportissa todetaan, että tämä elintarvikeviennin tehostaminen tarkoittaisi esimerkiksi markkinaehtoisten kansainvälistymisen konsulttipalveluiden palauttamista Business Finlandin palveluvalikoimaan. Vienninedistämistyö on pitkäjänteistä ja hallinnon rakenteiden muuttaminen vaalikausittain vien pohjan tehdyiltä työltä. Talousarviossa ei ole kirjauksia Ruokaviraston vientipal-

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eriävä mielipide 2/sdp

veluista ja Food From Finland -toiminnoista, minkä seurauksena elintarvikeyritysten saama palvelutaso sekä kansainvälinen kilpailukyky saattavat heikentyä merkittävästi.

Maankäyttösektorin ilmastotoimet

Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2021 alusta ja yksityiset maanomistajat ovat voineet hakea tukea Suomen metsäkeskuksesta maaliskuusta 2021 alkaen. Tukijärjestelmä on määräaikainen eli metsitystukilaki on voimassa vuoden 2023 loppuun saakka. Hallitusohjelman liitteen kirjausten mukaisesti tukijärjestelmälle ei valmistella jatkoa vuoden 2024 alusta lähtien, vaan metsitystukijärjestelmä lakkautetaan. Metsäkeskuksesta saatujen tietojen mukaan 16.10.2023 mennessä on tehty 2 534 metsitystukipäätöstä ja hyväksytyjen metsitystukihaakemusten pinta-ala on yhteensä 5 320 hehtaaria. Kustannusvaikuttavista toimista luopuminen maankäyttösektorilla antaa väärän signaalin ilmastotavoitteisiin sitoutumisesta, varsinkin kun korvaavista toimista ei ole sovittu hallitusohjelmassa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteuttaminen edellyttää metsitystuen jatkamista. SDP:n mielestä joutoalueiden metsitystukea on syytä jatkaa ja hallituksen on valmisteltava määräaikaiselle laille jatko pikaisesti.

Lisäksi muistutamme, että turvepellot tuottavat yli puolet kaikista maatalouden päästöistä ja päästövähennyspotentiaali niillä on suuri. Tätä vasten on sääli, ettei hallitus jatka kosteikkoviljelyn tukea. Mikäli tiukka taloustilanne ei mahdollista maankäyttösektorin ilmastotoimien jatkamista, tulisi tätä kompensoida tehokkailla lainsäädäntötoimilla. SDP kannattaa maankäyttösektorin muutosmaksun käyttöönottoa.

Nousu -ohjelma

Suomen uhanalaisia vaelluskalakantoja tulee vahvistaa kalojen luontaista elinkiertoa ylläpitämällä ja palauttamalla. Vaelluskalojen kulku elin- ja lisääntymisalueille tulee turvata luonnonmuokaisten ohitusuomien kautta rakennetuissa joissa. Vesilain uudistuksessa tulee lisätä velvoitteita ekologisen jatkumon aikaansaamiseksi myös rakennetuissa joissa, eikä saa tinkiä niitä koskevista velvoitteista. Useista vanhoista vesitalousluvista puuttuu kalatalousvelvoitteet kokonaan. Kalatalousvelvoitteet tulee lisätä niihin vesitalouslupiin, joihin niitä ei ole aikaisemmin sisällytetty, mikäli kyseisen luvan piirissä olevasta vesitaloushankkeesta aiheutuu kalakannalle ja kalastukselle vahinkoa. Myös jokien suojelu sekä esimerkiksi tierakentamisesta aiheutuneiden esteiden poistaminen ovat tärkeässä roolissa vaelluskalakantojen vahvistamisessa.

NOUSU-ohjelma on keskeinen vaelluskalojen elinympäristöjen kunnostamisen työkalu ja ohjelmalle on varattu hallituskaudelle noin kaksi miljoonaa per vuosi eli koko hallituskaudelle 8 miljoonaa euroa. Verrattuna koko viime hallituskauden 15 miljoonan euron rahoitukseen, rahoitus putoaa lähes puoleen. NOUSU-ohjelma on ollut merkittävässä roolissa erityisesti uhanalaisten ja vaarantuneiden lohikalakantojemme elvyttämisessä. Onkin sääli, että rahoitusta leikataan onnistuneesta hankkeesta. Mikäli tiukka valtion taloustilanne ei mahdollista määrärahan nostoa NOUSU-ohjelmaan, tulisi pikaisesti aloittaa vesilain uudistaminen, jotta vanhoihin vesitalouslupiin voidaan lisätä kalatalousvelvoitteet.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eriävä mielipide 2/sdp

Metsähallitus

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoitus on niukka lisääntyneisiin tehtäviin nähden. Erityisesti erävalvontaan ja kalastuksen hoidon tehtäviin tarvittaisiin vuotuista lisärahoitusta noin 0,8 milj. euroa. Erävalvonnan tarvetta on lisännyt kävijämäärien voimakas kasvu Metsähallituksen ylläpitämissä luonto- ja virkistyskohteissa. Lisäksi Metsähallitus on ehdottanut 400 000 euron pysyvää vuosittaista tasokorotusta lakisäateisten kalatalouden viranomaistehtävien kokonaisuuden hoitamiseen. Maa- ja metsätalousministeriön päälukasta rahoitetaan myös ympäristöministeriön vastuulle kuuluvien kansallispuistojen valvonta. Uudet kansallispuistot ovat osaltaan lisänneet erävalvonnan tarvetta ja resursseja. Kalastuksen hoidossa erityisesti kalastuslain muutoksen mukanaan tuoma lisätyö julkisoikeudellisten kalastusasioiden tehtävissä on lisännyt Metsähallituksen tehtäviä merkittävästi. Metsähallituksen perusrahoituksen tulee riittää sille määrättyjen tehtävien hoitoon.

Kalastus

Hallituksen esityksessä He 49/2023 vp esitetään muutosta kalastuslain 79 §:ään. Kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuus säädettäisiin 18—69-vuotiaille kalastajille, eli maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Ikärajan nostaminen ei todennäköisesti nosta maksukertymää merkittävästi ja siihen on parempiakin keinoja. SDP ei kannata esitystä vaan ehdottaa, että kalastonhoitomaksua kerrytettäisiin esimerkiksi mahdollistamalla lisälupien myynti kalastonhoitomaksun yhteyteen ja ottamalla käyttöön velvoite todentaa kalastonhoitomaksun (ikäperusteinen) suorittaminen paikallisesti myytävien lupien ostotilanteen yhteydessä.

Eläinten hyvinvointi

Hallitus ei aio jatkaa määräaikaisena alun perin perustetun eläinsuojeluasiamiehen virkaa. Virka päättyy vuoden 2023 lopussa. Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin vuonna 2011 SDP:n aloitteesta koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa. Virka on ollut katkolla mm. pääministeri Sipilän kaudella, mutta Antti Rinteen hallitusohjelmassa viran jatkamisesta jälleen linjattiin. Määräaikainen ja vaalikausittain katkeava virka ei edistä työn jatkuvuutta.

Viime hallituskaudella saatiin päätökseen pitkään valmisteltu eläinten hyvinvointilaki. Uudistettavaa, koordinoitavaa ja parannettavaa eläinten suojelun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi riittää tämän lain jälkeenkin. Esimerkiksi lukuisat lajikohtaiset asetukset odottavat uudistamista edelleen.

SDP esittää, että eläinsuojeluasiamiehen virka vakinaistetaan, tähän osoitetaan tarvittava määräraha valtion budjetista ja viran nimi muutetaan eläinsuojeluvaltuutetun viraksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

**Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eriävä mielipide 2/sdp**

Helsingissä 9.11.2023

Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Paula Werning sd

**Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eriävä mielipide 3/vas**

Eriävä mielipide 3

Perustelut

Vasemmistoliitto ei voi yhtyä maa- ja metsätalousvaliokunnan kantaan.

Reilun siirtymän toteutumiseen tarvittavat budjetin lisäpanostukset uupuvat, ja lisäksi talousarviossa toteutetaan leikkauksia jo saavutettuihin rahoitustasoihin. Isona puutteena talousarvioesityksessä voidaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta esittää myös se, ettei pääluokan 30 yhteiskunnallisissa vaikuttavuusarvioinneissa ole huomioitu hiilinielujen vahvistamista ja maankäyttösektorin ja maatalouden päästöjen vähentämisen tavoitteita. Näin on tehty monien muiden ministeriöiden hallinnonaloilla. Tämä ei ole vastuullista sellaisen budjettisuunnittelun näkökulmasta, joka ottaa vakavasti Suomea sitovat ilmastotavoitteet.

Taakanjakosektorilla rakennusten lämmityksen päästöjen leikkaaminen on keskeisimpiä toimia. Talousarviossa leikataan energianeuvonnan, öljylämmityksestä luopumisen ja asuinrakennusten energia-avustusten tuet kokonaan pois. Tämä vaikuttaa vanhemman rakennuskannan energiaremontoinnin mahdollisuuksiin maaseudulla, minne on vaikeaa saada remontteihin pankkilainaa.

Liikenteen päästövähennystavoitteita ei saavuteta ilman Fossiilittoman liikenteen tiekartan kaikkien vaiheen 1 toimenpiteiden onnistumista. Budjettivaikutteisia toimia ovat mm. lataus- ja kaasutankkausinfrastruktuurin riittävä rahoittaminen sekä konversio- ja hankintatuet. Näiden lisäksi keskeisessä roolissa ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn tuet. Erityisesti pitkän matkan joukkoliikennettä tulisi maa- ja metsätalousvaliokunnan näkökulmasta tukea syrjäseutujen ja alueellisten keskusten saavutettavuuden turvaamiseksi. Lisäksi erityisesti biokaasun tuottamisen ja kulutuksen ylöskaalamisen välttämätön ehto on riittävän tankkausinfrastruktuurin luominen julkisrahoitteisesti. Biokaasua voidaan tuottaa erityisesti maatalouden yhteydessä. Kaiken kaikkiaan hallituksen leikkaukset maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ja ilmastotoimien vesittäminen heikentää maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimeenpanoa. Leikkausten ja heikennysten ilmastovaikutukset olisi ollut syytä selvittää huolellisesti.

Maankäyttösektorin ilmastotoimista puutteellisesti rahoitettua on esimerkiksi kosteikkoviljely, ja yksityismetsien suojelu sekä talousmetsien luonnonhoitotoimet. Hallitus hidastaa merkittäväällä tavalla maankäyttösektoria koskevia kustannustehokkaiksi ja kivuttomiksi todettuja ilmastotoimia lopettamalla joutoalueiden metsitystuen kokonaan. Metsähallituksen 110 miljoonan euron tuloutustavoitetta tulisi alentaa, jotta valtion omien metsien hakkuita voisi keventää ja suojella vanhoja metsiä ja luonnontilaisia metsiä valtion mailla. Maankäytön muutosmaksu olisi tullut ottaa käyttöön jo ensi vuoden budjetin myötä.

Luonnonsuojelun osalta rahoitustaso olisi tullut moninkertaistaa, ei leikata isoa prosenttiosuutta. Vesiensuojelun rahoituksesta leikataan sekä suoraan että maa- ja metsätalouden vesistötoimien rahoituksesta leikkaamalla. Tämän lisäksi luomutuotantoon ei ohjata tukea, vaikka nimenomaan lannoitteita ja kasvimyrkkyjä vähentämällä myös vesistöjen ja luonnon kunto saataisiin paranemaan kestävästi.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eriävä mielipide 3/vas

TKI-rahoituksessa tulisi näkyä kiireellinen tarve leikata ruoantuotannon päästöjä. Kasvipohjainen maatalouden ja elintarviketuotannon arvoketju tarvitsevat 200 miljoonan euron investoinnit vuoteen 2030 mennessä, eli n. 33 miljoonan euron vuosipanostukset. Turvetuottajien siirtymätukia olisi jatkettava, ja turkistarhaukselle laadittava alasajo-ohjelma, joka mahdollistaa tarhaajille siirtymisen uusien elinkeinojen pariin. Tähän ohjelmaan olisi varattava 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitän,

että eduskunta lisää luvun 30.64 perusteluihin maininnan, että Metsähallituksen tuloutustavoite on arvioitava uudelleen metsien kestävä käyttö huomioiden;

että eduskunta lisää 33 300 000 euroa momentille 32.20.40 kasvipohjaisen ruoan investointipakettia varten;

että eduskunta lisää talousarvioon uuden momentin 32.30 alamomentin ja lisää sinne 20 000 000 euroa käytettäväksi turkisalalan toimijoiden luopumisavustuksiin;

että eduskunta vähentää 10 000 000 euroa momentilta 30.40.44 jaksollisen metsänkasvatuksen tuista;

että eduskunta lisää 10 000 000 euroa momentille 30.40.45 talousmetsän luonnonhoidon tukiin;

että eduskunta lisää 250 000 000 euroa momentille 35.10.21 luonnonsuojelun menoihin;

ja että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.11.2023

Veronika Honkasalo vas

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eriävä mielipide 4/vihr

Eriävämielipide 4

Perustelut

Hallituksen talouslinjassa jäävät huomiotta monet ilmaston, metsien, metsätalouden, maatalouden ja ruoantuotannon kannalta keskeiset kysymykset. Erityistä huolta herättää hallituksen kyvyttömyys kohdistaa kipeästi tarvittavia toimia maankäyttösektorin hiilinielun elvyttämiseen ja vanhojen metsien suojeluun. Myöskään maatalouden kestävään uudistamiseen hallitus ei ole saamassa. Luonnonsuojelun ja vesiensuojelun rahoituksen leikkaukset heikentävät vakavasti Suomen edellytyksiä torjua luontokatoa ja hillitä vesistöjen rehevöitymistä.

Maatalouden kestävyysmurros

Suomalainen maatalous kaipaa uudistamista, jotta se olisi kestävää niin tuottajan kuin ympäristön kannalta. Maataloudella on keskeinen rooli Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja ekologisesti kestävä ruoantuotanto on avain myös ruokaturvan parantamiseen. Hallitus ei kuitenkaan tarjoa keinoja maatalouden ympäristökestävyyden parantamiseen.

Talousarviossa esitetään leikkauksia maatalouden ympäristökorvauksiin, neuvontaan ja ei-tuotannollisiin investointeihin. Näiden leikkausten sijaan säästökohteita tulisi etsiä huonosti kohdistetuista tuista. Hallitus on linjannut tukevan ruokaa tuottavaa maataloutta, mutta CAP-tukia maksetaan edelleen ilman velvollisuutta tuottaa ruokaa. Ilmastopaneelin mukaan uusin tutkimus osoittaa, että noin 10 % tiloista, jotka saavat maataloustukia, ei ole myynyt edellisen tukikauden aikana ainuttakaan maataloustuotetta. Näiden peltopinta-alojen velvoittaminen tuottamaan joko ruokaa tai ilmastohyötyjä olisi kustannustehokasta ja kannatettavaa politiikkaa.

Kasvipohjainen ruoka on tulevaisuutta ja jo nykyisellään nouseva trendi. Uudelaista kasvipohjaista ruokaa kehittävät yritykset keräävät sijoituksia ja monet Suomen verrokkimaat, kuten Tanska ja Hollanti, panostavat suuria summia kasvipohjaisen ruoan edistämiseen. Kasvipohjaisen ruoan potentiaalın hyödyntämiseksi tarvitaan määrätietoisia satsauksia koko arvoketjuun: menetelmien ja lajikkeiden kehittämiseen, viljelijöiden kannusteisiin viljellä monipuolisesti eri proteiinikasveja sekä kasvipohjaisen ruoan tuotantoa vauhdittaviin investointeihin. Ruokastrategia on päivitettävä vastaamaan näitä tavoitteita.

Luomutuotannon tilanne on huolestuttava. Yleinen markkinatilanne on vaikuttanut luomutuotteiden kysyntään ja luomutilojen kannattavuuteen. Maatalouden kannattavuuden parantamistoimissa on huolehdittava luomutuotannon kannattavuuden säilymisestä. Nyt on toimittu toisin, kun muutokset maataloustuissa vähentävät luomutilojen tukia. Luomutukia tulee kehittää vähittäistä siirtymistä tukevaksi, luomun sertifiointikäytäntöjä keventää, turvata luomutuotannon tutkimus- ja kehitysresurssien riittävyys sekä kasvattaa luomuruoan osuutta julkisissa hankinnoissa.

Eläinten hyvinvoinnin parantaminen

Eläinten hyvinvoinnin parantamista on jatkettava määrätietoisesti. Eläinten hyvinvoinnin seuraminen on nyt ensiarvoisen tärkeää, kun uusi laki eläinten hyvinvoinnista astuu voimaan vuoden

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp Eriävä mielipide 4/vihr

2024 alussa. Hallitus on kuitenkin päättänyt olla jatkamatta määräaikaista eläinsuojeluasiamiehen tehtävää. Eläinten suojelun ja hyvinvoinnin edistämisen jatkuvuus ja ennakoitavuus edellyttävät, että eläinsuojeluvaltuutetun virka on pysyvä, ja että toiminnalle varataan vuosittain riittävät resurssit.

Lintuinfluenssaepidemian takia entistäkin tukalammassa tilanteessa oleva turkistarhaus tulee ajaa alas hallitusti luopumistukia tarjoten.

Hiilinielut

Maankäyttösektorin nettonielu on romahtanut ja sen vahvistaminen on Suomen hiilineutraalustavoitteen saavuttamisen kannalta aivan keskeistä. Suomella tulee olla uskottava suunnitelma nielujen kasvattamiseksi, mukaan lukien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimenpiteet eivät riitä kuroma umpeen hiilinielun vajetta, joten on ilmeistä, että suunnitelmaa on päivitettävä. Myös ilmastolaki edellyttää, että MISUa arvioidaan tällä vaalikaudella.

Ilmastopaneelin mukaan maankäyttösektorin päästöjen vähentämiseksi kiireellisintä on tehostaa kansallisia toimia erityisesti jouto- ja turvemaiden siirtämiseksi päästöjä vähentävien käyttömuotojen piiriin. Hallitus tekee juuri päinvastoin poistamalla kosteikkoviljelyn tuen ja joutomaiden metsitystuen. Ne on palautettava ensi vuoden talousarvioon. On todella huolestuttavaa, että hallituksen talousarvioesityksessä ja julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä uskottavia toimia maankäyttösektorin nielujen kasvattamiseksi.

Hiilinielun elpyminen edellyttää myös puuttumista liian suuriksi kasvaneisiin hakkuumääriin. Tähän yksi keskeinen keino on metsähallituksen tuottotavoitteen laskeminen.

Luonnonsuojelu, vesiensuojelu ja ravinnekierrätys

Suomen luonnon tila on vakava. Suomen luontotyypeistä 48 prosenttia on uhanalaisia ja keskimäärin 60 prosenttia luonnon tilasta on menetetty. Erityisen huolestuttavaa on tahti, jolla Suomen luonnon lajit ja elinympäristöt ovat monin paikoin taantuneet.

Suomi on sitoutunut osana sekä YK:n luontosopimusta että EU:n biodiversiteettitavoitteita pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä. Suomen luontopaneeli on todennut, että luontotavoitteisiin pääseminen vaatisi luonnonsuojelun rahoituksen moninkertaistamista. Metsien osalta EU:n biodiversiteettistrategian mukaista on suojella kaikki vanhat ja kaikki luonnontilaiset metsät sekä kohdentaa suojelua varttuneisiin metsiin, joiden luonnon monimuotoisuuspotentiaali on suurinta. Valtion vanhat metsät on suojeltava viipymättä tieteeseen perustuvien kriteerien.

Hallituksen esitys vuoden 2024 talousarvioksi ei kuitenkaan näitä suojelutoimia tue. Määrärahoja luonnon monimuotoisuuteen sekä vesien- ja ympäristönsuojeluun leikataan 67 miljoonalla eurolla vuoteen 2023 verrattuna. Näitä leikkauksia emme voi hyväksyä. Esimerkiksi yksityisille metsänomistajille kohdennettu Metso-ohjelma on nykyrahoituksellakin ollut riittämätön kysyntään nähden. Hallitus kuitenkin leikkaa myös sen rahoitusta.

Valiokunnan lausunto MmVL 11/2023 vp
Eriävä mielipide 4/vihr

Erityisen voimakkaasti laskee vesiensuojelun rahoitus, mikä on erittäin huolestuttavaa, sillä vesien tila heikkenee edelleen maa- ja metsätalouden kuormituksen takia. Kymmenien miljoonien eurojen vähennys koskee suurelta osin ravinnekuormituksen vähentämistä, mikä on aivan kriittistä vesistöjen tilan kannalta. Nämä leikkaukset on peruttava ja päinvastoin vahvistettava luononsuojelun rahoitusta.

Ravinnekuormituksen vähentämisen rahoitus on samalla myös ravinnekierron rahoitusta, mikä puolestaan on olennaista myös maatalouden kannattavuuden kannalta. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut biokaasun edistämiseen, mutta itse toimenpiteet ovat ristiriidassa tavoitteen kanssa. Biokaasun määrärahoihin liittyy suuria epävarmuuksia, mikä uhkaa hidastaa maatilojen biokaasuinvestointeja. Myös hallituksen esittämä jakeluvelvoitteen ja sen lisävelvoitteen lasku hankaloittaa biokaasun investointeja Suomessa. Tilojen omavaraisuutta on vahvistettava biokaasun edistämispaketilla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.11.2023

Tiina Elo vihr